

N:o 287.

Af herr **M. Matsson**, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående försäljning af vin och maltdrycker.

Ehuruväl det måste tacksamt erkännas, att Kungl. Maj:t uti den till Riksdagen aflämnade nådiga propositionen n:o 101 af den 31 mars 1905 med förslag till förordning angående försäljning af vin och maltdrycker tillmötesgått krafven på nykterhetsfrämjande föreskrifter i den omfattning, Kungl. Maj:t funnit andra hänsyn, som jämväl måste beaktas, sådant medgifva, så kvarstå likvisst på detta område åtskilliga bland den nykterhetsvänliga allmänheten länge närda och ofta framhållna önskningsar, som, om det kungl. förslaget oförändradt af Riksdagen antages, förblifva ouppfyllda. Då — såsom af det vid den kungl. propositionen fogade utdraget af protokoll öfver finansärenden framgår — det kungl. förslaget är grundadt på ett underdånigt betänkande af den kommitté, som jämlikt nådigt beslut den 7 oktober 1898 haft att — efter utredning rörande de ändringar, som *i syfte att främja nykterheten* kunde behöfva vidtagas uti förordningen angående försäljning af vin och maltdrycker m. m. den 24 oktober 1885 — afgifva förslag till förordning om försäljning af vin och maltdrycker samt utskänkning af tillagade, icke spirituösa drycker, så är det ganska förklarligt, att Kungl. Maj:t icke funnit sig böra till nykterhetens främjande föreslå väsentligt större afvikelser från nu gällande bestämmelser, än som kommitterades förslag och däröfver hörda myndigheters underdåniga utlåtanden gifva vid handen. Vid sådant förhållande är det för Riksdagen så mycket angelägnare att på eget initiativ tillgodose den ordningsälskande allmänhetens berättigade önskningsar härutinnan. Blifva icke dessa önskningsar i nu förekommande sammanhang uppfyllda, kan man motse, att

de i en närliggande framtid skola föranleda ändringar och tillägg i den nya förordningen, som därigenom förlorar i öferskådligheit. Då det är önskligt, att förordningens olika delar genom allsidig belysning erhålla en mot rådande förhållanden och föreställningssätt i möjligaste mån svarande affattning, tillåter jag mig påvisa några synpunkter, som synas mig icke hafva blifvit i det kungl. förslaget tillräckligt framhållna, samt att i sammanhang därmed föreslå motsvarande ändringar i det kungl. förslaget.

Då Riksdagen för endast ett par veckor sedan i öfverensstämmelse med sammansatta stats- (och lag-) utskottets utlåtande n:o 4 gjorda hemställan har beslutat att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta verkställa utredning om, huruvida den gästgifvare och skjutsstationsföreståndare nu tillkommande särskilda rätt att utskänka maltdrycker må kunna helt och hållet upphävas eller, därest hinder därför möter, på hvad sätt densamma må kunna till förebyggande af missbruk inskränkas, samt för Riksdagen framlägga det förslag, hvartill utredningen kan gifva anledning, synes det mig vara öfverstigliga hinder mot godkännande af den föreslagna lydelsen utaf § 6 mom. 2 i det kungl. förslaget, som tillerkänner gästgifvare äfvensom skjutsstationsföreståndare rätt att utan särskildt tillstånd utskänka maltdrycker till vägfärande. Det förefaller att vara mera gästgifvarens och skjutsstationsföreståndarens intressen än vägfärandes behof man genom denna undantagsbestämmelse velat värna om, eftersom de förra icke ens behöfva söka rättighet att utskänka maltdrycker för att åtnjuta sådan rätt, under det de senare icke blifvit tillförsäkrade motsvarande rätt att få köpa maltdrycker i annan ordning än efter gästgifvares och skjutsstationsföreståndares godtfinnande. Ursprungligen lærer det hafva varit skyldighet för gästgifvare att tillhandahålla öl; men sedan det befunnits icke längre vara behöfligt att bibehålla stadgandet om denna skyldighet, har den med skyldigheten nödvändigtvis förknippade rättigheten fått kvarstå som en för gästgifvare värdefull inkomstkälla och ofta nog som en förargelseklippa för de nejder, där gästgifverierna äro belägna. Ifrågavarande undantagsbestämmelse synes vara föråldrad och numera icke af något behof påkallad, då gästgifvare har samma utväg som hvar och en annan att söka tillstånd till utskänkning af vin eller maltdrycker i den ordning, som förslagets § 7 stadgar. Före-

dragande statsrådet säger i sin motivering å sidan 25 i den kungl. propositionen: »Beträffande omfattningen af den gästgifvare eller skjutsstationsföreståndare tillkommande utskänkingsrätt hafva kommitterade icke föreslagit någon ändring i nu gällande stadganden, och har jag därutinnan, om än icke utan all tvekan, ställt mig på samma ståndpunkt som kommittén. På flera håll hafva ifrågavarande, gästgifvare och skjutsstationsföreståndare tillerkända rätt ofta missbrukats och gifvit anledning till klagomål.» Då statsrådet således tvekat att framlägga förslag till bibehållande af detta moment, tycker jag Riksdagen icke bör tveka att tillmötesgå en i vida kretsar liffigt närd önskan om ifrågavarande undantagsbestämmels borttagande. Vidkommande skjutsstationerna, som icke hafva skyldighet att tillhandahålla de vägfarande mat, synes undantagsbestämmelsen särskildt opåkallad. Den i momentet begagnade beteckningen »vägfarande» tolkas ofta så, att snart sagdt hvem som helst kan blifva serverad öl på en gästgifvaregård likaväl som på en vanlig ölkrog. Dessutom finnes det nästan alltid någon öltörstande individ, som är så pass afägse boende, att han med något fog kan anses som vägfarande, till hands på gästgifvaregården, och denne får då tjänstgöra som förmedlare mellan gästgifvaren och den konsumerande platsbefolkningen vid ölkrekvisitionerna. Det lärer väl saknas fog för att fränkänna befolkningen i de orter, som besväras af grannskapet med dylika gästgifverier, samma möjlighet att befria sig från ett dylikt grannskap som uti förslaget § 7 är andra orters befolkning förbehållen; och detta kan ske därigenom, att momentet 2 helt enkelt får utgå. Jag föreslår för den skull,

att Riksdagen måtte besluta att afslå Kungl. Maj:ts nädiga proposition n:o 101, hvad angår § 6 mom. 2 uti det vid propositionen fogade förslag till förordning angående försäljning af vin och maldrycker, samt vidtaga af sådant beslut påkallade redaktionella ändringar i andra delar af förslaget.

Med stöd af vunnun erfarenhet kän man hafva anledning frukta, att § 6 mom. 3 i det kungl. förslaget — ifall detta moment oförändradt antages af Riksdagen — kan komma att tjäna helt andra syften, än

som därmed afsetts. De i nämnda moment förekommande beteckningarne »hem» och »slutet bord» synas nämligen påkalla närmare definiering, såframt de ej skola ge rum åt en mångtydighet, som kan göra rättskipningen på detta område i viss mån osäker. En barack för vägarbetare, en skogsarbetarekoja eller en s. k. inneboendes uppehållsort, ja, till och med en trädgård torde man med hänsyn till nu ifrågavarande moment stundom vilja inrymma i begreppet »hem»; och »slutet bord» är en för vanligt språkbruk så främmande beteckning, att man kan känna sig något oviss om dess betydelse. Det kan häri ligga en lockelse till lagförtolkning och lagofverträdelse.

Det är en på senare tid alltmera inrotad föreställning, att alkoholstarka ölsorter äro att anse nära nog som nödvändiga beståndsdelar i en måltid. Man har dock erfarenhet om, att dessa ölsorter fortfarande kunna med fördel ersättas af alkoholfria eller alkoholsvaga måltidsdrycker. Om man därjämte beaktar, dels att i familj spisande gäster äro oförhindrade att själfva anskaffa de starkare ölsorter, de önska förtära till maten, och dels att § 7 i det kungliga förslaget anvisar utväg till förvärfvande af laglig utskänkningsrätt under sådan form, att tvekan om rättighetens förefintlighet och begränsning icke behöfver råda, så torde man finna, att beredandet af underlättad tillgång på alkoholstarka ölsorter för uti privata hem spisande gäster väl ändå icke kan vara en så viktig angelägenhet, att den påkallar antagande af särskilda lagbestämmelser, hvarigenom förordningens enhetlighet och oförtydbarhet kan äfventyras.

Visserligen erbjuder det kungl. förslagets § 29 mom. 2 ett korrektiv emot nu framhållna olägenheter därigenom, att där inrymmes rätt för Kungl. Maj:ts befallningshafvande att meddela förbud mot fortsättande af utskänkingsrörelse, som bedrifves på grund af § 6 mom. 3, då utskänkningen befinnes ske i större omfattning eller på annat sätt, än i nämnda lagrum afses. Men det torde dock vara på samma gång riktigare och för alla parter angenämare, att tillstånd till bedrifvande af utskänkning under iakttagande af bestämda föreskrifter meddelas på förhand, än att redan bedrifven utskänkning förbjudes och kanske lagligen beifras, sedan vissa oordningar förekommit.

Jag föreslår för den skull,

att Riksdagen måtte besluta att afslå Kungl. Maj:ts nådiga proposition n:o 101, hvad angår § 6 mom. 3 uti det vid propositionen fogade förslag till

förordning angående försäljning af vin och maldrycker, samt vidtagna häraf föranledda redaktionella ändringar i andra delar af förslaget.

Det är ett gammalt önskemål om stadgande af vetorätt för kommunerna i fråga om inrättande af ölhandel eller spritdrycksförsäljning inom deras respektiva områden, som Kungl. Maj:t gått till mötes i förslagets § 7. Kungl. Maj:t förutsätter dock, att båda de kommunala myndigheterna skola vara eniga för att kunna hindra meddelande af sådant tillstånd att utskänka vin och maldrycker. Om denna bestämelse vinner Riksdagens godkännande, kan ett fåtal stora fyrkägare och bolag, som utgöra majoritet i kommunalstämma, fortfarande föranleda, att kommunen kan påtvingas ett eller flera utskänkingsställen. Detta motsvarar ej de allt allmännare omfattade önskningsar, som man ur ordningens och nykterhetens synpunkt måste finna synnerligen behjärtansvärda, hvadan jag föreslår,

att Riksdagen måtte godkänna Kungl. Maj:ts nådiga proposition n:o 101, hvad angår § 7 uti det vid propositionen fogade förslag till förordning angående försäljning af vin och maldrycker, med den ändring, att uti mom. 3 orden »och skall, därest ansökningen tillstyrkts af någondera utaf de kommunala myndigheter, som i ärendet hörts» utbytas mot orden »och skall, därest ansökningen tillstyrkts af båda de kommunala myndigheter, som i ärendet hörts», samt att uti mom. 4 orden »och å annan ort af båda de kommunala myndigheter, som i ärendet hörts» utbytas mot orden »och å annan ort af någondera utaf de kommunala myndigheter, som i ärendet hörts».

Det har ofta talats om, hurusom kungl. järnvägsstyrelsen utgör »en stat i staten». Med detta talesätt torde man velat framhålla, att kungl. järnvägsstyrelsen meddelats en alltför vidtgående befogenhet.

Hvad angår själfva järnvägsdriften, torde det nog vara nödvändigt, att kungl. järnvägsstyrelsen har mycket fria händer; men i fråga om en sådan angelägenhet som utskänkning af vin och maldrycker inom staten tillhörigt område för station vid statens järnvägar torde det där- emot kunna sättas i fråga, huruvida icke kungl. järnvägsstyrelsens ensambestämmanderätt skulle i öfverensstämmelse med ofvan antydda uppfattning lämpligen kunna inskränkas till förslagsrätt. I det kungl. förslagets § 8 är emellertid åt kungl. järnvägsstyrelsen fortfarande in- rymd enahanda befogenhet i förevarande hänseende som genom kungl. skrifvelsen till chefen för statens järnvägsbyggnader den 17 september 1858, Kungl. Maj:ts nådiga bref till styrelsen för statens järnvägstrafik den 8 mars 1867 samt kungl. förordningarne den 18 september 1874 och den 24 oktober 1885 blifvit meddelad. Jag tillåter mig för den skull föreslå,

att Riksdagen måtte godkänna Kungl. Maj:ts nådiga proposition n:o 101 hvad angår § 8 mom. 1 uti det vid propositionen fogade förslag till förordning angående försäljning af vin och maldrycker med följande ändrade lydelse:

1) *Tillstånd att utskänka vin eller maldrycker inom staten tillhörigt område för station vid statens järnvägar äfvensom å statens järnvägståg meddelas af Kungl. Maj:t på förslag af kungl. järnvägsstyrelsen.*

Då det icke anförts något skäl för, att den kommunala vetorätten mot beviljande af rätt till utskänkning af vin och maldrycker inom respektive kommuners områden icke skulle tillämpas jämväl i fråga om enskilda järnvägar tillhöriga områden, tillåter jag mig föreslå,

att Riksdagen måtte godkänna Kungl. Maj:ts nådiga proposition n:o 101 hvad angår § 8 mom. 2 uti det vid propositionen fogade förslag till förordning angående försäljning af vin och maldrycker med följande ändrade lydelse af första stycket:

2) *Tillstånd såsom i 1 mom. förmåles må be- träffande område för station vid enskild, till person-*

trafik upplåten järnväg meddelas af Kungl. Maj:ts befallningshafvande på framställning af järnvägens styrelse och efter det i annan stad än Stockholm magistrat samt å landet kommunalnämnd och kommunalstämma tillstyrkt framställningen.

På skäl, som finnas anförda uti min till Riksdagens behandling den 31 sistlidne mars afämnade motion n:o 259 i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående försäljning af brännvin, tillåter jag mig föreslå,

att Riksdagen måtte godkänna Kungl. Maj:ts nådiga proposition n:o 101 hvad angår § 9 uti det vid propositionen fogade förslag till förordning angående försäljning af vin och maltdrycker med följande ändrade lydelse:

§ 9.

Rättighet till utskänkning af vin eller maltdrycker å passagerarefartyg, som går till eller från utrikes hamn, må på ansökning kunna medgifvas af Kungl. Maj:ts befallningshafvande i det län, hvarest fartygets rederi har sitt säte. Sådan utskänkning må endast äga rum till förtäring ombord å fartyget och må allenast ske till dem, som i fartygets restaurationslokal intaga måltid.

Uti § 31 af det kungl. förslaget är inrymd bestämmelse om, att Kungl. Maj:ts befallningshafvande skall äga att vid auktion eller annan till folksamling föranledande förrättning förbjuda bedrifvandet af eljest tillåten utskänkning eller annan försäljning af vin eller maltdrycker. Vid sådant förhållande synes det mig vara inkonsekvent att, såsom Kungl. Maj:t föreslagit, i § 10 stadga, det Kungl. Maj:ts befallningshafvande skall äga att lämna särskildt tillstånd att vid auktion eller

annat dylikt tillfälle utskänka vin eller maldrycker. Då olägenheterna af utskänkning vid auktionstillfällen säkerligen äro så allmänt kända, att allt ordande därom är öfverflödigt, skall jag inskränka mig till att föreslå,

det Riksdagen måtte afslå Kungl. Maj:ts nådiga proposition n:o 101 hvad angår § 10 uti det vid propositionen fogade förslag till förordning angående försäljning af vin och maldrycker.

Stockholm den 12 april 1905.

M. Matsson.